

Trenutno stanje u pogledu institucija za ljudska prava

Građanska alijansa (GA) je zadovoljna trendovima kada je u pitanju zakonodavni i institucionalni okvir u oblasti zaštite ljudskih prava. Zabrinutost ostaje u primjeni u praksi gdje i dalje postoje brojni izazovi koje treba rješavati i koji se već duži niz godina ne rješavaju.

U nastavku slijedi pregled stanja vezan za Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (Ombudsman), Odbor za ljudska prava i slobode i Ustavnog suda.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

Crna Gora kontinuirano usklađuje svoj zakonodavni okvir sa EU i međunarodnim standardima vezanim za ljudska prava. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (MLjMP) ostvarilo je značajan napredak u poboljšanju anti-diskriminacijskog pravnog okvira, usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom i amandmana koji dodatno proširuju nadležnost Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Takođe, MLjMP nastavlja saradnju sa međunarodnim organizacijama i mehanizmima za ljudska prava, posebno sa Ujedinjenim nacijama (UN) i Savjetom Evrope (SE), što je rezultiralo kandidaturom Crne Gore za članstvo u Savjetu za ljudska prava za period 2022 - 2024.

Međutim, nedostatak odgovarajućih finansijskih i administrativnih kapaciteta MLjMP-a i dalje predstavlja zabrinutost, a određeni broj radnih mjesta nije popunjen duži vremenski period, u skladu sa sistematizacijom. Na proces zapošljavanja osoblja MLjMP-a i dalje se politički utiče; nedostaje koherentna strateška vizija za dalji razvoj kapaciteta. Politiku zapošljavanja treba preispitati, kako bi se izbjegle situacije poput one sa sadašnjim sekretarom Ministarstva, čije imenovanje nije ispunilo zakonske kriterijume vezane za godine radnog iskustva.

Iako su kapaciteti MLjMP-a za kreiranje politika tokom posljednjih godina poboljšani, poznavanje međunarodnih i evropskih standarda o ljudskim pravima i sudskoj praksi treba dalje ojačati. Pored toga, najrelevantnije politike iz njihove nadležnosti - o LGBT, manjinama, Romima, osobama sa invaliditetom i o rodnoj ravnopravnosti - imaju sistematski problem nedostatka procjene rezultata. Naime, izvještavanje je veoma tehničko i usmjereno na rezultate, bez obaziranja na stvarne promjene. U trenutnoj fazi reformi, crnogorsko društvo ne može imati puno koristi od informacija o broju učesnika na različitim seminarima i studijskim posjetama, već zahtijeva procjenu kako su ti treninzi doprinijeli boljem radu pomenutih državnih službenika.

Finansijska sredstva koja su opredijeljena za rad Ministarstva za ljudska i manjinska prava i institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda nijesu dovoljna da im omoguće efikasno izvršavanje zadataka. Procedure za dodjelu projekata iz oblasti ljudskih i manjinskih prava i za dodjelu finansijske podrške vjerskim zajednicama ostaju netransparentne. Prije svega, kapacitet MLjMP-a za koordinaciju, izvještavanje i praćenje politika ljudskih prava mora se značajno poboljšati, kako bi se ubrzala implementacija ljudskih i manjinskih prava i ostvarili opipljivi rezultati.

Takođe, u oblasti javnog zastupanja i podizanja svijesti o ljudskim pravima, Ministarstvo treba da prevaziđe ad hoc i kratkoročne kampanje i da se ravnopravno angažuje sa zaposlenima u javnom sektoru.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda (Ombudsman)

Institucija Ombudsmana ostvarila je napredak u posljednjih nekoliko godina. Vidljivost i kompetencije institucije Ombudsmana su se tokom godina poboljšale, što je rezultiralo povećanim brojem žalbi građana i većim nivoom povjerenja javnosti u rad ove Institucije. U isto vrijeme, poboljšani su i kapaciteti institucije Ombudsmana da rješava žalbe i donosi dobro obrazložene odluke. Nedavni proces imenovanja novog Ombudsmana i kvalitet kandidata za ovu poziciju ukazuju na pozitivan budući pravac.

Međutim, pitanja upravljanja ljudskim resursima i dalje su prisutna. Finansiranje institucije još uvijek zavisi od Ministarstva finansija, a nedostatak pune finansijske nezavisnosti može kočiti dalje institucionalne reforme i planiranje aktivnosti. Ovaj problem treba da bude riješen u skladu sa Pariškim principima za nacionalne institucije za ljudska prava, obezbjeđujući punu institucionalnu nezavisnost Ombudsmana, i tako podržavajući njihove težnje ka A statusu akreditacije. Međuljudski odnosi treba da se poboljšaju i nedavne rezriješene međusobne optužbe i tužbe među zaposlenima, kako bi se ojačao ugled ove institucije i omogućila veća produktivnost zaposlenih. Preostala dva zamjenika Ombudsmana treba da budu imenovana što je prije moguće. Takođe, rad ove institucije treba i dalje promovisati u javnosti, posebno među marginalizovanim i ugroženim zajednicama.

Odbor za ljudska prava i slobode

Uloga ovog parlamentarnog tijela postala je proaktivnija. Tokom 2019. godine Odbor za ljudska prava i slobode održao je 14 sjednica. Odbor je nastavio da bude veoma otvoren za saradnju sa nevladinim organizacijama, kao i u prethodnom periodu. Nadzorna uloga ovog odbora je pojačana iako predstavnici opozicije nijesu učestvovali u radu odbora, posebno u pogledu savjeta manjina koji su koncipirani da predstavljaju nacionalne i etničke manjine. Takođe, ovaj Odbor je učestvovao u nekoliko javnih kampanja namijenjenih borbi protiv netolerancije i nasilja. Uprkos ovim poboljšanjima, opseg rada Odbora i njegov uticaj na kreiranje politike i nadzor ljudskih prava i dalje ostaju ograničeni zbog neučestvovanja opozicije u radu.

Ustavni sud Crne Gore

Rad Ustavnog suda posljednjih godina obilježen je velikim prilivom predmeta, posebno povećanim brojem ustavnih žalbi od kojih se 75% odnosi na kršenje prava na suđenje u razumnom roku pred redovnim sudovima. Uprkos povećanom obimu rada, kvalitet odluka je poboljšan, u smislu boljeg obrazloženja i veće primjene standarda ljudskih prava i sudske prakse (npr. sveobuhvatnija obrazloženja za sudske i druge odluke, proizvoljna primjena materijalnog prava, pozivanje na relevantne presude Evropski sud pravde (ESP) i Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) itd.).

Takođe, je poboljšana vidljivost suda kroz pokretanje nove veb stranice koja obezbeđuje veću transparentnost i dostupnost svim odlukama donijetim od osnivanja suda 1964. godine. Međutim, opcije pretrage na veb stranici zahtijevaju neka poboljšanja, kako bi se pojednostavio i učinio građanima prihvatljivijim.

Zabrinutost ostaje zbog nerazumno dugog trajanja postupaka. Neki slučajevi čekaju da se riješe nekoliko godina, mada rezultat ovih slučajeva zavisi od njihove efikasnosti. To se posebno odnosi na slučajeve pritvora i slobodnog pristupa javnim informacijama, koji zahtevaju brze odluke Ustavnog

suda, kako bi se osiguralo smisljeno poštovanje standarda ljudskih prava i / ili jedinstvene sudske prakse vezano za ljudska prava.

Drugo relevantno pitanje je izvršenje odluka Ustavnog suda, bilo u pogledu javnog osporavanja njihove odluke od strane javnosti i pravosudnih zvaničnika, bilo u pogledu pukog kašnjenja. Ovo ima izrazito negativan efekat na zaštitu ljudskih prava i promociju mehanizama zaštite ljudskih prava, prije svega ustavne žalbe.

Konačno, na izbor ustavnih sudija snažno je uticao dogovor među političkim partijama, često na štetu kvaliteta i profesionalnih rezultata. Imenovanje ustavnih sudija bez prethodnog iskustva sa pravosuđem ili ljudskim pravima teško može doprinijeti ispunjenju mandata ovog suda ili njegovom javnom imidžu, a moglo bi imati i dodatni negativan aspekt kao obrazloženje za njihove nedostatke u osiguravanju pravilne primjene ESLJP na nacionalnom nivou.